

**АГИТАТОРДЫН
БЛОКНОДЫ • 4**

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

4 №
апрель
1975 j.

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын пропаганда
ла агитация бөлүги

УЛУ БАШЧЫБЫСТЫН 105 ЖЫЛДЫГЫНА

Телекейлик албатылардын коммунизмге ичкерлей жолунда көп тоолу байрамдар ла аңылу учурлу күндер бар. Ишкүчиле жаткандардын жүрепине эн жуугы ла баалузы 22 апрель болот. Јастын јакшынак күнинде, 1870 жылда, Волганын јарадында, Симбирск городто, Владимир Ильич Ульянов (Ленин) чыккан, улу кижинин, Коммунистический партиянын ла Советский орооныстын гениальный төзөөчизинин, телекейдин ишкүчиле жаткандарынын башчызынын жүрүми башталган.

Лениннин адыла марксизмнин, телекейлик ишмекчи движениенин, ончо кижиликтин историясында јангы өй башталганы колбулу. Ол телекейлик ичкери өзүмде революционный кубулталар болгонында, капитализмнен социализмге көчөри, коммунистический обществоньы төзөөри башталганында.

Владимир Ильич пролетариаттын јангы кеберлү коммунистический партиясын төзөгөн, онын агару керегине бойынын ончо жүрүмин берген.

Бүгүнги коммунисттер «Биске революционерлердин организациясын беригер — бис Рос-

сияны антара-коскорорыс!» — деген улу башчыбыстын кычырузын ундыбаган, јакшы билер. Владимир Ильичтин сөстөри Коммунистический партиянын исторический учурын темдектеп јат. Бу күндерде јер-телекей, ончо кижиллик Россиядагы, бистин ороондогы, социалистический кубулталарды иле көрүп јадылар.

Владимир Ильич Лениннин 105 жылдыгын телекейдин ончо ишкүчиле јаткандары темдектепилейт. Телекей үстінде Ленин деген сөсти, улу башчыбыстын ады-јолын билбес кижил јок. В. И. Лениннин ады албатылар ортодо, олардын күүн-сагыжында ла јүректеринде амыр-энчү, јайым, демократия, коммунизм учун тартыжунын маанызы ла кычырузы болуп јүрөт.

Владимир Ильич — Улу Октябрьский социалистический революциянын башчызы. Улу Октябрь телекейдеги революционный кубулталарды баштаган. Россиянын кийининен социализм Европада ла Азияда бир кезек ороондордо јенген. Күнбадыш полушарияда социализмнин төзөлгөзин Кубинский албаты тудадылар. Азиянын ла Африканын колониализмнен јайымдалган көп ороондорында социализмге баратан јолдор экономический ичкее-ри өзүмнин эн јарлу јолдоры боло берген. Научный социализмнин төс шүүлтелери ончо континенттердеги ишкүчиле јаткандардын ортозында, олардын күүн-сагыштарында таркап туру.

Советский Союзта коммунизмди, телекейлик социалистический системада социализмди төзөөриндеги једимдер кижиликтин историзынын ичкее-ри өзүмине төс учурлу камаанын јетирип јат.

В. И. Ленин бистинг партияны социализмди тӱзӱӱрининг ээжилериле, јангы обществоны тӱзӱӱрининг научный планыла јеткилдеген. Јангы тӱзӱӱлгӱн Совет орооннын экономикасында индустриализация, јурт хозјайстводо кооперация ла улустын јӱрӱминде культурный революция ӱткӱрери социализмди тӱзӱӱрининг ленинский планынын тӱс бӱлӱктери болгон. Социализмди бистинг ороондо тӱзӱӱрининг ленинский планы партиянын колында теоретический ле практический документ болгон. Ол планы јӱрӱмде бӱдӱрип, советский албаты СССР-де социализмди јенӱлӱ тӱзӱӱгӱн.

Ороон ичинде ишмекчи класстын ла крестьяндардын бирлигин јеткилдеери, албаты ортодо социалистический культура ла марксистский кӱӱн-сагыш таркадары партияга Ленин јакыган чокум задачалар болгон.

Је социализмди тӱзӱӱринде тӱс айалга — пролетариаттын диктатуразын, госуударствоны, Коммунистический партиянын башкараачы учурын јеткилдеери болгон.

Тӱрӱл партиябыс советский албатыны Ленин кӱрӱскен јолло ичкери баштап, СССР-де тын ӱзӱмдӱ социалистический обществоны јенӱлӱ тӱзӱӱгӱни улу башчыбыстын керегининг чындыгын, марксизм-ленинизмнин јӱрӱмдӱзин кередейт.

Орооныста социализм јенгени јенил керек эмес болгон. Элден озо, бистинг јолыс социально-исторический јангы јолло, шинделбеген айалгаларла ӱткӱнин темдектеер керек. Экинчизинде, јанды ычкынган капитализм, ороон ичиндеги ле тыш јанындагы реакционерлер ончо эп-аргаларды тузаланып, јангы јӱрӱмге, јийт

социализмге удурлашкан. Үчинчизинде, бистин партиябыс социализмди тӧзӧйтӧн ленинский планды корып, меньшевиктерле, троцкисттерле, Ленинге удурлашкан ӧскӧлӧриле де классовый тартыжуда идейный ла организационный сурактарла јенӱ алганын темдектейдис. Калганчызында, В. И. Лениннин, Улу Октябрьдын, социализмнин революционный керегинин беги империализмнин бириктирилген ийде-кӱч Ада-Тӧрӧл учун Улу јууда база ченелип, ончо классовый ӧштӧлерди јенип чыкканын телекей јакшы билер.

Одус јыл мынан озо божогон јууда социализм Улу јенӱ алган. Советский албаты Улу башчыбыс В. И. Лениннин чыкканынан ала 105 јылдыгы коммунизмнин материально-технический тӧзӧлгӧзин тударында КПСС-тин XXIV съездинин јӧптӧрин, тогузынчы бешјылдыкты јенӱлӱ бӱдӱрерине амадап, эрчимдӱ ижиле уткыйдылар.

Туулу Алтайдын ишкӱчиле јаткандары улу башчыбыстын 105 јажын иште ле јӱрӱмде јакшынак једимдерле уткып турулар.

Промышленностьтын, совхозтордын ишчилери, колхозчылар, областьтын ончо ишкӱчиле јаткандары тогузынчы бешјылдыктын пландары ла молјуларын бӱдӱреринде једип алган једимдерин бистин кычыраачылар јакшы билер.

Ӧткӧн 1974 јылдагы социалистический мӧрӧйдин итогторы аайынча Шебалин, Ондой ло Қош-Агаш аймактар, «Барагашский», «Чойский» совхозтор, ченемел кӧргӱзер Горно-Алтайский јуртхозяйственный станция, «Путь Ленина» ла СССР-дын 50 јылдыгынын адыла адалган колхозтор РСФСР-дын Министрле-

рининг Соведининг ле ВЦСПС-тын улалып жүрер Кызыл Мааныларыла кайралдаткандар. Ого үзеери, Шебалин аймактагы «Барагашский» совхоз өткөн жылдын итогы аайынча СССР-дын Министрлерининг Соведининг ле ВЦСПС-тинг улалып жүрер Кызыл Маанызыла база кайралдаткан.

Областын промышленный предприятие-леринде, совхозторунда ла колхозторунда, үредү заведениелеринде ле школдорунда, пионерский, комсомольский, профсоюзный ла партийный организацияларында Женүнинг 30 жылдыгына учурлалган иштинг ударный вахталары, жартамалду ла культурно-массовый иштер өдөт.

Туулу Алтайдын ишкүчиле жаткандары өткөн жылдагы ижин бийик кайралдарла темдектегенине каруу эдип, беш жылдыктын ла онын калганчы жылынынг социально-экономический программаларын женүлү бүдүрерге амадагылап, эрчимдү иштегилейт.

Бу иштерди бүдүреринде партиянынг Төс Комитедининг декабрьский (1974 ж.) Пленумынынг жөби, КПСС-тынг Төс Комитедининг партияга, советский албатыга эткен Кычырузы жаан учурын ла камаанын жетирген.

Ишмекчилердинг ле крестьяндардын баштапкы Государствозынынг историязын ишкүчиле жаткандар бичип жат. Бу жаңы жүрүмнинг историязын бичииринде Ленинский партиянынг башкараачы учуры там ла бийиктеп жат. Партиянынг башкараачы учурын, онынг теоретический байлыгын ла КПСС-тинг Төс Комитедининг коллективный ижин ле терен шүүлтелерин Совет орооныстын 50 жылдыгына, В. И. Лениннинг чыкканынан ала 100 жылдыгына,

СССР-дын төзөлгөнүнөн бери 50 жылдыгына учурлалган теоретический документтер керелет.

Ленинизм бүгүн — ол жер-телекейдеги өдүп турган революционный кубулталардын теоретический төзөлгөзи. Бу шүүлтени КПСС-тин XXIV съезди база чокумдаган.

Телекейлик революционный өзүмнин төзөлгөзінде социализмнин телекейлик системазы туруп јат. Телекейлик социалистический система одус жылдын туркунына революционный теорияга ла практикага јаан јөмөлтөзин јетирген.

Социалистический ороондор Варшавский Јөптөжүгө чындык болуп, бой-бойлоры ортодо политический, экономический ле коруланар аайынча бек колбулар өткүредилер.

Телекейлик социализм эмдиги өйдө исторический баштанкайды бойына алып, телекейлик общественный ичкеери өзүмнин төс учурын ла ууламјызын көргүзет.

Јирмезинчи чактын јетен жылдарынын бийининен кайра көргөжин — ленинизм исторический ченежүни јенүлү өдүп, эмдиги өйдөги телекейлик ишмекчи ле коммунистический движениелерде, албатылардын национально-јайымданар тартыжуларында јүрүмдүзин ле чындыгын көргүзип јат.

КПСС-тин XXIV съезди телекейлик керектерде ленинский ууламјыны онон ары өткүрип, империализмге удурлашкан ончо ийде-күчтердин отрядтарынын јуучыл бирлигин тынгыдарын ла тартыжузын элбедерине јөмөлтөзин јетирер деп шүүлте эткен.

Телекейлик керектерге Советский Союзтын

ла карындаштык социалистический ороондор-
дын тыш јанындагы амыр-энчүге ууландырган
ленинский политиказы јаан камаанын јетирет.
Партиянын съездинде амыр-энчүнин програм-
мазын јөптөп, КПСС-тин Төс Комитеди, онын
Политбюрозы, Генеральный качызы Л. И.
Брежнев телекейде амыр-энчү учун тартыжуга
јакшынак јөмөлтөзин јетирет.

Туулу Алтайдын ишкүчиле јаткандары, ончо
советский улус чылап, КПСС-тин ле башкаруу-
нын ич ле тыш јанындагы политиказын јара-
дып, бойларынын эрчимдү ижиле төрөл ороо-
нынын ийде-күчин байыдадылар.

Јылдар өдөт, је партия Лениннин көргүскен
јолыла советский албатыны коммунизмге баш-
тайт. В. И. Лениннин ады-јолы, кереги, лени-
низм — үргүлјиге тирү революционный үредү.

Улу башчыбыстын идейный байлыгы алба-
тыга јарлу. СССР-де В. И. Лениннин произве-
дениелери 102 тилле 431 млн. тиражту кепке
базылган. Телекейдин 63 ороонында, 125 тил-
ле, миллиондор тоолу тиражла Лениннин би-
чиктери кепке базылып таркадылган.

ПАРТИЙНЫЙ ШИНЖҮНИНГ ӨДҮНГИЗИН ТЫНГЫДАР

Бистинг ороондо экономиканы ла культура-ны өскүрери јанынан јангы өйдө тургузылып турган задалалар хозяйственный строительствоны башкарарында партийный башкартуны улай ла јарандырып турарын некеп јат.

ҚПСС-тин Төс Комитедининг Генеральный качызы Л. И. Брежнев 1974 жылда декабрьский Пленумда куучын айдар тужында партийный организациялардын производдогы учурын көдүрерине, хозяйственный керектер учун каруулу болорына јаан ајару эткен.

Албатыхозяйственный пландарды јенүлү бүдүрерине анчадала јаан камаанын чике төзөпөн партийный шинжү јетирип јат. Шинжү ле јөптөрдди бүдүрерин јаантайын ајаруда тудары — партийный иштин төзөмөлинин јаан учурлу бөлүги болуп, кадрларды үредип-таскадарында ченеп койгон јаан арга берилген керек учун кажы ла кижининг каруулу болорын бийиктедер јаан арга болуп јат. В. И. Ленин јаантайын тургузылган шинжүни көп катап темдектеп тура, улустын шинжүлөп, олар ижин канайда иштеп турганына ајаруны тынгыдары бистинг ижистинг төс учурлу бөлүги, бистинг политикабыстын төзөлгөзи болуп јат деп јакарып туратан.

Коммунизмди бүдүретен өйдө партиянын башкараачы учуры бистинг обществонын ја-

дын-јүрүминде там ла бийиктеп јат. Оныла колбой коммунистический обществоны бүдүреринин јаан пландарында партийный организациялардын учуры өзүп јат.

Чын ла чике тургузылган партийный шинжү коммунисттер иш учун каруулу болорын бийиктедип, государственнй пландарды ла молјуларды бүдүрерине јаан арга болот. Бешјылдыктын төрт јылынын туркунына колхозтор государствого 1000 центнерден ажыра эт ле өскө дө продукция саткан.

Партийный организацияларда иш чик јок јаранып, партиянын XXIV съездинин јөптөрин бүдүреринде олоордын шинжү эдер аргалары бийиктеген. Бу керекти Горно-Алтайскта 12 номерлү школдын парторганизациязынын ижинен көрөргө јараар. Бу школдо өткөн јылдын туркунына партийный јуундарда коммунист үредүчилердин ле башкараачы ишчилердин отчетторы төрт катап угулган. Темдектезе, школдо общественнй наукаларды канайда үредип турганы јанынан завуч, коммунист Е. Д. Скобелинанын, школды јаңы үредүлү јылга белетеери канайда өдүп турганы ла балдарды јай өйинде амырадары керегинде школдын директоры И. И. Басмановтын отчетторын уккандар.

Быјыл март айда партийный јуунда кооперативный техникумнын директоры А. К. Петров отчет эткен. Андый иштер партийный организациялардын тоомјызын көдүрип, олоор партиянын ла башкарунын директивтерин бүдүрери јанынан каруулу болорын бийиктедип турганы јарт.

Партийный организациялар бойынын ижин-

де шинжү ле жөптөрдин бүүдерине ајаруны тын-гыдып турганыла коштой хозяйственный план-дар бүүдерине тын килемји эдет.

Областьтын промышленный предприятиеле-ри товарларды таркадары јанынан бешјыл-дыктын төрт јылга пландалган јакылтазын 101 процентке, валовый планы 100,3 процент-ке, иштин арбынын бийиктедерин 101,3 про-центке бүүдүргендер. Онын шылтузында планга үзеери үч миллион салковой акча кымакайлап алар аргалу болпон.

Өткөн төрт јылдын туркунына производст-вонын кеми, 1970 јылга көрө, 14 процентке бийиктеген, иштин арбыны дезе 16 процентке өскөн. Промышленность 1974 јылдын планын база бүүдүрип койды.

В. Хавбошин.

КОМСОМОЛДОРДЫҢ ДОКУМЕНТТЕРИН СОЛЫҒЫРЫ БАШТАЛГАН

Ленинский комсомолдын жүрүминде жаан учурлу керек — ВЛКСМ-нин XVII съездинин ле онын Төс Комитединин жөби аайынча комсомолдордын документтерин солыыр ишкөндүгө берди.

Бистин областьта комсомолдордын документтерин солыырга белетенер ле оларды солыыр иштер база баштала берген. Бу жаан каруулу иш 1976 жылдын учына жетире өдөр. Областьта В. И. Лениннин сүри жүралган комсомольский билеттерди Майма аймактагы «Сельхозтехниканын» Катунский бөлүгинин автобазанынын комсомолдоры ончозынан озо алган. Олардын тоозында: шоферлор Владимир Антипов, Виктор Михалев, сварщиктер Виктор Елунин, Владимир Тарабарин ле старший бухгалтер Лидия Манохина.

Комсомолдордын документтерин солыырга белетенер ле оларды солыыр өй — ол бистин ийде-күчистин, кажы ла комсомольский организация, ВЛКСМ-нин кажы ла члени комсомолдын ла партиянын жөптөрүн канайда бүдүрүп тургандарынын көрүзи болуп өдөт.

Комсомолдордын документтерин калганчы катаң солыганынан бери өткөн жети жылдын туркунына бистин областной комсомольский организация одус эки процентке өскөн. Бу өйпө ВЛКСМ-ге 22 мун жийит уулдар ла кыстар

кирген. Промышленностьто ло журт хозяйство-нын' башка-башка бөлүктөрүндө иштеп турган жийиттердин' тоозында комсомолдор чик жок көптөгөн. Эмди мал ижинде турган комсомолдордын' тоозы, 1967 жылдагызына көрсө, эки жарым катапка көптөгөн, промышленностьто, транспортто ло связьта иштеп тургандар 57 процентке, комсомол-механизаторлордын' тоозы эки катаптан ажырага көптөгөн.

Областын' комсомольский организациялары жашөскүримнин ортодо внутрисоюзный, общественно-политический ле культурно-массовый иштерди өткүреринде жаан ченемел жууп алган.

Эмди, качан бисте комсомолдордын' документтерин солыыры ла ого белетенери өдүп турган өйдө, комсомольский организациялар жашөскүримди коммунистический воспитывать эдер жартамал ишти там тыгыдар ла элбедер учурлу. Жашөскүримди жылбиркеткедий жартамал иштердин' жүзүн-жүүр бүдүм-кеберлерин тузаланар керек. Олордын' анчадала жаан учурлузы — «КПСС-тин' XXIV съездинин' жөптөрүн — жадын-жүрүмге» деген Ленинский зачеттор болуп жат. Эмди жийиттердин' ортодо общественно-политический жартамал иштерди жарандырып, кажы ла комсомол тангынан планын канайып бүдүрип турганын жаантайын шиндеп көрөр, комсомолдордын' аттестациязын өйлү-өйинде өткүрип турар керек.

Комсомолдордын' документтерин солыыр өйдө ВЛКСМ-нин' члендеринен иште ле общественный керектерде эрчимдү туружарын некеер, ол ажыра комсомольский организациялардын' ижин жарандырап керек.

Документтерди солыыр тушта кажы ла комсомолды ВЛКСМ-нин райкомына, горкомына алдыртып, райкомнын, горкомнын качылары эмезе бюронын члендери олорло куучын-беседа өткүрер учурлу. Андый куучын-беседаны өткүрерден озо комсомолдын башкараачы ишчилери кажы ла јиит кижинин күүн-санаазын, некелтелерин ажындыра билип, коммунизмди төзөөчилердин стройында кажы ла комсомолго бойынын јерин таап аларга болужын јетирер учурлу. Бу туштажулардагы куучын-беседалар калай эмес, тузалу өтсин деп, ВЛКСМ-нин комитеттеринин качылары јербойындагы партийный органдарла, промышленный предприятиелердин, колхозтордын ла совхозтордын башкараачы ишчилериле јуук колбулу иштеер учурлу. Комсомолдордын документтерин солыыр ла ого белетенер иштерде формализм ле бюрократизм јок болор учурлу. Бу јаан каруулу ишти баштамы комсомольский организациялардын јуучыл эрчимин көндүктирерине ууландырар керек.

Туштажу-беседалар тузалу өтсин деп, райкомдордын ла горкомдордын башкараачы ишчилери јербойындагы кажы ла баштамы организациянын керектерин, бешјылдыктын планын бүдүреринде кажы ла комсомол канайып туружып, тагынан пландарын канайда бүдүрпилеп тургандарын, олордын ижинин ле амыраар айалгаларын јакшы билип турар учурлу.

Комсомолдо документтерди солыыры партиянын андый ок јаан учурлу партийно-организационный иштерди ээчий өдөт. Бу ишти өткүреринде ВЛКСМ-нин комитеттеринин задачалары — партийный документтерди солыыр иш-

терде партийный организациялардын жууп алган ченемелин тузаланары болуп жат.

Комсомольский жаңы документтерди алары — кажы ла комсомолдын жүрүминде качан да ундылбас ла эн жаан учурлу керек болот.

Комсомолдорго документтерди ВЛКСМ-нин райкомында, анайда ок комсомольский жуундарда, В. И. Ленинге кереес памятниктин жагында, ленинский музейлерде ле революционный жуучыл ла иштин магынын комнаталарында торжественный айалгада берер керек.

Комсомолдын биледи... Онын өдүп келген жолында — ойлордин некелтелери. Ондо бистин ундылбас өткөн ойис, тургуза ой лө эртеги келер ой биригип калган. Документтерди солыыр ойдө ВЛКСМ-нин членинин бийик адын онон тын көдүрер, комсомол ишмекчи ле крестьяннын жийт гвардиязына кирижер мактулу правозына каруулу болорын тыгыдар керек.

Кажы ла комсомол жаңы билетти алып тура, огов Коммунистический партиянын жуучыл болушчызы — Ленинский комсомолдын жакшынак эстафетазын онон ары көндүктирер күндүлү право берилген деп билип турар учурлу.

В. Чаптынов.

АМЫР-ЭНЧҮ ЈҮРҮМ ЈЕТКИЛДЕГЕН УЛУ ЈЕНГҮ

Ада-Төрөл учун Улу јууда советский албаты немецко-фашистский олјочыларды јенгенинин 30-чы жылдыгы јууктап клеет. 9 майда Јенгүнинг Күнин Советский Союзтын ишкүчиле јаткандары, телекейдин ончо прогрессивный ийде-күчтери јаан байрам деп темдектеер.

Јуу божогонынан бери социализм ле капитализмнин ортозында калапту тартыжу бир де эмеш токтобогон. Бу тартыжуда бистин идеяларыс — амыр-энчүнинг ле социализмнин идеялары акалап чыкканы эмди јарт. Одус јылга чыгара телекейлик јуу болбогоны — Ада-Төрөл учун Улу јууда советский албатынын, онын Јуу-Јепселдү Ийде-Күчтеринин ат-нерелү тартыжузынын шылтузы деп, телекейде ак сагышту ончо улус јарт билер боло берди.

Фашизмди јенгени телекейлик исторический учурлу керек бололо, телекейдин бастыра өзүмине јаан камаанын јетирген. Социализм амыр-энчүнинг, демократиянын ла социальный ичкери өзүмнин сырангай ла ижемјилү куйагы болуп турганын советский албатынын улу јенгүзи база јарт көргүскен.

Телекейде ийде-күчтер социализмге тузалу болуп кубулган шылтузында империализм ал-

батылардын салым-јүрүмин колында тудуп, бойынын табыла башкарар аргазын ычкынган, эмди империалисттер социалистический ороондордын ийде-күчин, олардын өткүрип турган тышјанындагы политиказын, телекейде амыр-энчү ле ичкери өзүм учун тургандардын интернациональный бирлик күүн-санаазын ајаруга албас аргазы јок боло берген.

Албатылар ортодо айалганы јымжадары учун тартыжу јенүлү өдүп турганы көп керектер керелейт. КПСС-тин XXIV съезди ачылар алдында телекейлик айалга сүреен кату болгонын эске алынза, бу калганчы јылдарда айалганы јымжадары јанынан кандый јаан иштер өткүрилгени, съезде јарадылган амыр-энчү Программанын көп ээжилерин једимдү бүдүрерин јеткилдегени, бу Программада темдектелген өскө дө керектер кыйалта јоктон бүдери јарт боло берет.

Чындап та, бу јылдарда Вьетнамда јуу токтоды, Индостан јарым ортолыкта Индиянын ла Пакистаннын ортозында баштала берген јууны токтодып, олардын ортодо өөн-бөкөнди өчүрип салар арга табылды. Јуук Күнчыгышта блааш-тартышту сурактарды амыр-энчү эп-аргала аайлап алар ижемји бар.

Анчадала Европада болгон кубулталар көрүмјилү. Мында Берлинле колбулу сурактардын аайына чыккан, бистинг орооннын ла өскө дө социалистический госуларстволордын ФРГ-ле колбулары јаранган, ФРГ-ле грандар кайда өдөри керегинде сурак эмди јок. Телекейлик экинчи јуунын божогоныла колбулу сурактар база аайланган, текшиевропейский јуун ижин божодып браадыры, удабас онын

калганчы, эн жаан учурлу бөлүги өдөр деп иженер арга бар.

Советский башкаруу социально-политический айалганы жымжатканыла коштой военный айалганы база жымжадарын кичееп жат. Онын учун Советский Союз Европада жуу-јепселдү ийде-күчтерди астадары ла табару эдетен стратегический жуу-јепселдерди кирелендирери керегинде Венада өдүп жаткан туштажу-куучындарда туружып жат.

Кубулталар телекейдин өскө дө јерлеринде билдирип туру. Кыскарта айтса, бисте ороонун ичбойындагы жаан учурлу сурактарын бүдүрерине, грандарыста јеткер јок болорына эмдигидий жарамыкту айалга алдындагы жылдарда качан да болбогон.

Телекейлик айалгага жаан камаанын социализм јетирип жат. Је телекейде айалганы жымжадары буудак јок, көндүрө ле өдүп турган керек деп айдарга болбос. Кезикте айалга кезем катуланып турат. 1973 жылда Јуук Күнчыгышта, 1974 жылда Кипрде жаан јеткерлү керектер болгонынан улам, айалга тын катуланган. Је андый да болзо, айалганы жымжадарына жарамыкту текши ууламјы там ла тынып туру.

Башка-башка социальный стройлу госуларстволор амыр-энчү коштой турганы јакшы једимдерге экелгенин калганчы өйдө болгон керектер анчадала јарт керелейт. США-ла, ФРГ-ле, Францияла, Италияла, өскө дө капиталистический ороондорло бистин колбуларыс тынып ла элбеп туру.

Амыр-энчү коштой турар айалгада национально-јайымдалар движение тыныган ла эл-

беген. Жуунун кийиндеги жылдарда Азиянын, Африканын ла Латинский Американын 70-нен ажыра ороондоры колониальный базынчыктан жайымданала, кемнен де камааны жок өзүмнин жолына туруп алдылар.

1974 жылда демократический, антиимпериалистический ийде-күчтер Азиянын, Африканын ла Латинский Американын государстволарынын социальный жанынан өзүмин тыгыдары учун тартыжуда жаан једимдерге једип алгандар. Мындый једимдер бу государстволар Советский Союзла, социалистический најылыктын өскө дө государстволарыла колбуларын тыгытканыла колбулу. Советский Союз Индияла, ОАР-ла, Иракла, Сомалиле најылык болоры ла өмөлөжип кожо иштеери керегинде јөптөжүлер тургускан.

Јаңы өзүп турган ороондорго јетирип турган экономический болуш анчадала жаан учурлу. Андый болуштын шылтузында бу ороондор кемнен де камааны жок экономикасын төзөп, промышленностьтын төс учурлу бөлүктерин өскүрип турулар. Јаңы өзүп турган 63 государство Советский Союзтын ла СЭВ-ке кирип турган өскө дө ороондордын болужыла тудулган ла тудулып турган промышленный предприятиелердин ле өскө дө объекттердин тоозы 2900-тен ажыра.

Јаңы өзүп турган ороондор экономический жанынан кемнен де камааны жок болорын тыгыдарында, империалистический кулданыштан айрыларында жаан јенүлерге јеткен. Онызын нефть иштеп турган араб ороондор США-га ла өскө дө бир кезек капиталистический ороондорго, олар Израильге улам ла военный

болуш јетирип турганы учун, кезек өйгө нефть сатпас эдип јөптөшкөни керелейт. Алдындагы жылдарда араб ороондор андый јөп чыгарарынан јалтанар эди, ненин учун дезе олордын экономиказы капиталистический ороондордон камаанду болгон.

Араб ороондордон тем алып, Африканын өскө дө ороондоры империализмнин камаанынан айрыларга албаданып турулар. Темдектезе, Конго Албаты Республика бойынын јеринде өскө ороондордын нефтяной компанияларынын ижин токтодоло, олордын јөөжөзин национализировать эдери керегинде јөп чыгарган. Дагомеяда иштеген өскө ороондордын нефтяной компаниялардын јөөжөзи база государствонын колына кирген.

Өскө ороондордын компанияларынын јөөжөзин национализировать эдери Латинский Америкада да элбеген. Перуда «Серро де Паско коппер» деп американский горнорудный компаниянын бөлүгин национализировать эткен. Гондураста өскө ороондордын монополияларынын колында болгон агашту јерлерди государство бойынын колына алган. Эквадордо американский компаниялар тудуп турган балыкты садарын государство бойынын шинжүзине алган. Өскө ороондордын монополияларынын, олорло колбулу јербойынын феодалдарынын ла буржуазиянын базынчыгынан айрылары учун тартыжу јаңы өзүп турган ороондордын кемнен де камааны јок ло јайым болорын тыгыдып јат.

Колониальный базынчыкты учына јетире јоголторында былтыргы жыл јаан једимдү болгон. Португалияда фашистский ээжи антарылган

шылтузында калганчы колониальный империя
жайрадылган, кемнен де камааны жок ороон-
дордын тоозына Гвинея-Бисау кожулган, Мо-
замбик ле Ангола удабас база жайым ороон-
дор боло берер.

Намибия, Родезия, Самора, Гуам, Виргин-
ский ортолыктар, Испаниянын колындагы Са-
хара, Гибралтар, Гонконг ло оног до өскө бир
кезек жерлер колонизаторлордын колында
эмдиге артканча да болзо, Түштүк Африкада
десе апартеидтин ле расизмнин ээжилери бий-
легенче де болзо, колониализмнин коногы
жууктап клееткени жарт. Телекейдин албаты-
лары социализмнин ийде-күчине тайанып, ко-
лониализмнин арткан--калганын жоголторго
амадап тартыжып турулар.

Империализмге удурлашкан, амыр-энчү
учун ла албатылар ортодо жеткер жок болорын
жеткилдеери учун, албатылардын социальный
ла национальный жанынан жайымдалары учун
тартыжуга жаан жөмөлтөни эмдиги өйдө эн
тоомжулу ийде-күч болуп турган телекейдин
коммунистический движение жетирип туру. Те-
лекейде 90 коммунистический ле ишмекчи пар-
тиялар бар, олардо 50 миллионнон ажыра
коммунисттер иштеп жат. Былтыргы жылда
КПСС коммунистический ле ишмекчи партия-
лардын чыгартылу улустарыла 300-тен ажыра
туштажуларда турушкан. Европада коммуни-
стический ле ишмекчи партиялардын конфе-
ренциязына белетенери кидим өдүп туру. Бу
конференция коммунистический ле ишмекчи
партиялардын телекейлик Жуунын жуурына
жаан болушту болор.

Текшилей айтса, экинчи телекейлик жуу бо-

жогонунан бери бек амыр-энчүге, јер үстинде јеткер јок болорына јарамыкту айалга бүгүнгидий ижемјилү качан да болбогон. Телекейде айалга мынайда кубулганына эн учурлу јөмөлтөни КПСС-тин, Советский государствонын, социалистический најылыктын өскө ороондорынын јана баспастан узак өйгө өткүрген эрчимдү тартыжузы јетирген. Олор империализмнин агрессивный политиказына, јуу-јепселдерди аайы-бажы јок көптөдөрине, «соок јууга» удурлажа, амыр-энчү учун, албатылардын јайымы ла кемнен де камааны јок болоры учун тартыжузын эмди де токтотпой јат, мынан да ары јана баспастан өткүрер. Ненин учун дезе, «империализмнин төзөлпөзи кубулбаган, реакциянын ла агрессиянын ийде-күчтери тартыжузын токтотпогон, олор телекейде јакшы кубулталарды болдырбаска албаданып турулар» — деп, КПСС-тин Төс Комитединин «1941—1945 жылдарда Ада-Төрөл учун Улу јууда советский албатынын јенүзинин 30-чы јылдыгы керегинде» јөбинде айдылган.

КПСС ле Советский башкару амыр-энчү сүйүген политиказын јана баспастан өткүрип, бистин социалистический Төрөлистин корулар ийде-күчин тыгыдарына, советский улусты јаантайын сергелен болор эдип үредерине, бистин албатынын амыр ижин ле јүрүмин корулаарына јаан ајару эдип турулар.

С. Николаев.

ИСПОЛКОМНЫҢ ИНСТРУКТОРЫ

Ишкүчиле јаткандардын депутаттарынын районный ла породской Советтеринин исполкомдорынын штаттарында организационно-массовый иш аайынча инструкторлор бар. Бу кижиле ишкүчиле ла государственной јанынын төмөндөй турган органдарынын — ишкүчиле јаткандардын депутаттарынын јурт ла поселковый Советтерин, көп тоолу советский активти колбоштырып турган аайлу кижиле болуп јат. Ол бир јанынан организатор, экинчи јанынан контролер кижинин ижин бүдүрөт. Инструктор Советтердин ижиндеги озочыл ченемелди јууп бириктиреле, практический иш бүдүрүп турган улуска таркадып јат.

Бистин областьта ишкүчиле јаткандардын Советтеринин исполнительный комитеттеринин инструкторларынын көп сабазы бичикчи, баштанкайлу, Советтерде иштеп келген ченемелдү улус.

Горисполкомнын инструкторы нөкөр И. И. Қозулин Советтерде узак иштеп јат. Ол бойынын ағылу ижин билер, онын да учун керекти јакшы төзөйт. И. И. Қозулин городской Советтин јаантайын иштеер комиссиязынын ижин шинжүлөп, избирательдердин эткен јакылтазы канайда бүдүп турганын шинжүдө тудуп, Советтердин сессияларында эмезе отчеттор эдер тушта депутаттардын айткан критический шү-

ўлтелерин бириктирип турат. Ол горисполком-до оргмассовый иштин кабинетинин методиче-ский ижин башкарып јат. Советтердин ижи керегинде онын бичиген статьялары улай ла областной газеттерде јарлалат.

Инструктор Советтердин ижинде кандый ла јангы, јакшы керекти сезим јоктон билип турар учурлу. Қажы бир Советтин јаантайын иштеер комиссиязы јакшы иштеп туру, кезигинде дезе депутатский группалар ла посттор эш не-ме этпей туру деп јүк ле темдектейтени ин-структордын ижинде једикпестү керек болор. Ол ненин учун андый болуп турганын исполком-нын инструкторы шиндеп, шылтактарын чо-қумдап алар учурлу.

Инструктор көп учуралда улустын јүзүн-башка комудалдарынын аайына чыгып јат, онон улус јакшынак төп-шүўлте, чындык јөп айдарын сакыйт. Қезикте инструкторго улус-тын комудалынын, угузуларынын аайына чы-гарга көп өй чыгымдаарга келижет. Је инструп-тор бойынын ижи аайынча јаантайын улусла колбулу болуп турганда, бир иш төс учурлу, база өскөзинде јаан учур јок деп айдарга ке-лишпей јат.

Јурт јерде инструктордын ижи сүрекей эл-бек. Ол РСФСР-дин јеринде ишкүчиле јаткан-дардын депутаттарынын јурт ла поселковый Советтер керегинде. Закон канайда бүдүп тур-ганын, јурт ла поселковый Советтерде сессия-лар өйлү-өйинде өдүп турганын, јаантайын иш-теер комиссиялардын ижин шинжүде тудуп, јурт ла поселковый Советтердин исполкомдо-рынын председателдериле, качыларыла семи-нарлар өткүрип, граждандардын комудалда-

рын ла угузуларын көрүп, советский активтин школдорында үредү төзөп, депутаттардын отчетторын өткүрерге болужып ла өскө дө көп иштер бүдүрөт.

Райгорсоветтердин исполнительный комитеттери калганчы жылдарда иштин эп-аргаларын жарандырары жанынан көп иштер өткүргөн. Олордын ижинде перспективный пландар тургузары жанжыга берген, бу десе хозяйственный ла культурный строительнонын чокум сурактарына аяруны тыгыдарына, исполкомдордын отделдеринин ле управлениелеринин ижин чокумдарына, кажы ла ишчи ол иштерди бүдүрери учун каруулу болорын тыгыдарына жаан арга берет.

Кезикте районный ла городской Советтердин исполнительный комитеттеринде шүүжип көрөргө азыйда кереги де жок көп сурактар тургузылып туратан. Андый сурактарды белетерине, онын согында ол жанынан жарадылган жөптөрдүн бүдүп турганын шинжүлөөргө көп ой керек болуп туратан. Эмди кезик исполкомдордо бу жедикпестер жополтылган. Исполкомдордын заседаниелеринде жаан учурлу 2—3 ле сурак көрөри жанжыга берген. Онын шылтузында жербойында төзөмөлдү иш өткүрерине, журт ла поселковый Советтерге, предприятие-лерге, хозяйстволорго ла учреждениелерге жүрерге ой чик-жок көптөгөн.

Инструктор бойынын өткүрөтөн ижи аайынча анылу планду болор учурлу. Анда исполнительный комитеттин планына келиштире жаан учурлу сурактарды ойлү-ойинде көдүрери темдектелип жат. Тагынан план инструктордын ижин төс ууламжылу өткүрер арга берип турга-

ныла коштой, онын дисциплиназын тынгыдып, оок-теек керектерге жайылатанын токтодып жат.

Инструктордын тагынан планы бӱдеринин жаан аргазы ого исполкомнын башкараачылары канайда болужып турганынан, онын ижин чике тӱзӱп билеринен камаанду болор. Инструктордын ижинин кеми, тузазы онын билгиринен, баштанкайынан, ишке кандый кӱӱнтапту болорынан камаандузы жарт.

Ондойдогы районный Советтин исполкомынын инструкторы З. А. Крачнаковтын ижи база кӱрӱмжилӱ. Ол ай ла сайын тагынан план тургузып, исполкомнын качызына жӱптӱдип жат. Нӱкӱр Крачнаков журт Советтердин, жаантайын иштеер комиссияларынын, ишкӱчиле жаткандардын самодеятельный организацияларынын озочыл ченемелин бириктирип таркадарына кӱп аяру эдип, депутаттар избирательдердин алдына отчет эдерине жаан болуш жетирет. Маймадагы райисполкомнын инструкторы И. Н. Демехин ле Турачактагы райисполкомнын инструкторы В. Н. Бойко база жакшы иштегилейт. Райпорсоветтердин инструкторларынын кӱп сабазы партийный ла советский ишчилердин курстарында ӱренгендер.

Облисполком 1974 жылда декабрь айда райисполкомдордо инструкторский кадрларды ишке талдап тургузары ла тазыктырары жанынан суракты шӱӱжип кӱрӱлӱ, бу керекте эмди де жаан жедикпестер барын темдектеген. Олордын кӱп сабазында бийик ӱредӱ жок, жӱк ле бир кижжи ағылу журтхозяйственный ӱредӱлӱ. Кӱп инструкторлор иште солынып турат. Кезик райисполкомдор инструкторлорды жӱзӱн-башка сводкалар, отчеттор ло информациялар жуудып,

көп улусты тегин ле алдырткылап турат. Ол ок өйдө инструкторлордын ижин жарандыра-рына, олардын ийде-күчин ле ойин билгир ту-заланарына ајаруны ас эткилейт. Облиспол-ком јараткан јөбинде райисполкомдорды өрө-пи темдектелген једикпестерди јоголтсын, инст-рукторский кадрларды ишке талдап тур-гузарын ла таскадарын јарандырзын деп молјогон.

Инструктор билпирин улай ла бийиктедип, иш јанынан, гражданский, административный, јер аайынча советский законодательстволо јак-шы таныш болор учурлу деп практика көргү-зет. Инструктор бойынын ижин улай ла јаран-дырып турарына јакшынак таскаду олар Со-веттердин сессияларында, исполкомдордын за-седаниелеринде туружары болуп јат.

Қалганчы јылдарда бистин областьтын јер-бойындагы Советтеринин ижи бир кезек јара-нып, јүзүн-башка боло берген. Албаты-хозяй-ствонын эмдиги өйдөги задалалары советский ишчилердин алдына азыйдагызынан бийик за-далалар тургузат. Советтердин ижинин эп-сү-мелерин кыйалта јоктон там ла јарандырар ке-рек. Бу керекте ишкүчиле јаткандардын депу-таттарынын районный ла городской Советте-ринин инструкторларына јаан учур берилит јат.

В. Костенков.

КУЛЬТУРАНЫҢ УЧРЕЖДЕНИЕЛЕРИНИҢ ИЖИН ЈАРАНДЫРАР

Областытын партийный ла советский организациялары ҚПСС-тин XXIV съездинин јөптөрин јүрүмде бүдүрип, албаты-јонды бытовой јанынан јеткилдеерине ле ишкүчиле јаткандарды коммунистический тазыктырарында культуранын учреждениелеринин учурын бийиктедерине ууландырылган јаан каруулу иш өткүрип јадылар.

Бу сурактар партийный комитеттердин бюролорында ла пленумдарында, исполкомдордо, ишкүчиле јаткандардын депутаттарынын јербойындагы Советтеринин сессияларында шүүжилип јат.

Ишкүчиле јаткандардын депутаттарынын Советтеринде јангыс ла калганчы эки јылдын туркунына албаты-јонды культурно-бытовой јанынан јеткилдеериле колбулу беженнен ажыра сурак көрүлген.

Партиянын областной комитединде 1971—1973 јылдарда «Партиянын XXIV съездинин некелтелери аайынча јурт јерлердеги улусты культурно-бытовой јанынан јеткилдеерин оногары јарандырар эл-аргалар керепинде», деп ле «Ишкүчиле јаткандарды коммунистический тазыктырары јанынан культуранын учреждениелеринин ижи керепинде» деп сурактар шүүжилген. Бу сурактардын јөптөри аайынча партиянын райкомдоры ла горкомы, культуранын,

су-кадыкты корыырынын, садунын ла быттын учреждениелеринин ижин мынан ары жаранды-рарына ууландырган чокум иштер темдектеп алгандар. Бу ончозы журт жерде жаткан улусты культурно-бытовой жанынан жеткилдейтенин жарандыларына жөмөлтөзин жетирип жат.

Бистин областьта культуранын көп учреждениелери төзөмөлдү иштеп, ижинде көрүмжилү жедимдерге жедип турат.

Тургуза өйдө областьтын ишкүчиле жаткандарын Культуранын журт жердеги 174 туразы ла клубтар, 132 библиотека, 12 музыкальный школ, 225 киноустановка ла 32 автоклуб жеткилдеп жат.

Калганчы үч жылдын туркунына 12 жаңы культурно-просветительный учреждениелер, ол тоодо Культуранын Экинурдагы, Чендектеги, Кенидеги, Оностогы ла өскө дө журт жерлердеги туралары тудулган.

Культуранын ишчилери ишкүчиле жаткандардын ортодо «Малдылардын Күни», «Ишмекчи династияны күндүлөөри» деп ле оног до өскө бүдүмдү көп жартамал иштер өткүргилейт.

Художественный самодеятельностьтын кружкторынын тоозы жылдын сайын там көптөп жат. Олордо тургуза өйдө алты муннан ажыракижи туружат. Кош-Агаштагы колхозтор ортодогы ансамбль ла Культуранын Кан-Оозындагы туразынын циркинин магы бистин областтан ыраак өскө дө жерлерге жайылган.

Албаты-жон ортодо жартамал ишти төзөмөлдү өткүреринде партийный ла советский организацияларга жаан болужын Культуранын көп тураларынын, клубтардын ла библиотекалардын ишчилери жетирип турадылар.

Темдектезе, «Чергинский» совхозтын Улус-Чаргыдагы клубынын тӱзӱмӱлдӱ ижинин ченемелинен тем аларга јараар. Јуук ӱйлӱргӱ јетире бу клубтын заведующийи болуп Механошина Мария Филипповна иштеген. Эмди ол Чаргыдагы совхозто комсомолдын комитетинин качызы болуп иштеп јат. Ол ижинде јангыс ла клубтын ичинде бӱктӱнбӱй, јантайын фермаларга, бригадаларга, механизаторлордын коллективтерине јӱрӱп, јартамалду јан иш ӱткӱрип турат. Ол анда бичиктер, газет-журналдар кычырып, ишчилердин ортодо социалистический мӱрӱйдин ӱдӱп турганын јартап, иштеги јангы баштанкай керегинде куучын-беседалар ӱткӱрип, «Молниялар», «Јуучыл листоктор», «Мӱрӱйлӱшкӱндӱрдин календарин» ӱйлӱ-ӱйинде чыгарып турат. Мындый ижи учун Чаргыдагы клуб Културанын туралары ортодо ӱдӱп турган социалистический мӱрӱйдӱ кӱп катап баштапкы јерге чыгып турат.

Кенидеги совхозтын библиотеказынын заведующийи Саданчикова Любовь Степановнаы Шибеедеги ферманын малчылары јантайын кӱндӱлӱ уткыйдылар. Ненин учун дезе, Любовь Степановна фермага јантайын келип, малчылардын культурно-бытовой јанынан керексигенин јеткилдеерге албаданып турат. Малчылардын кызыл толугында «Ороон иштин вахтазында» деп стенд ле кажы ла доярканын ла мӱрӱйлӱжип турган фермалардын иштеги кӱргӱзӱлерин бичиир календарь јазап салган. Кызыл толукта крайдын, областьтын ла аймактын озочыл малчыларынын озочыл ижин кӱргӱскен материалдар јуунадылган.

Эмди, качан советский албаты фашистский

Германияны јенгенинен ала 30-чы жылдыгына белетенип турган өйдө, культуранын ишчилерине анчадала јаан ајаруны патриотический темага эдер керек.

Бистин јаан эмес область Төрөлиске Советский Союзтын 23 Геройын ла Социалистический Иштин 9 Геройын берген. Олордын јуучыл керектери, јадын-јүрүми — ол Төрөлине, бойынын албатызына тынын да кысканбай, акчек служить эдип турганынын јозогы болот.

Культуранын ишчилеринин алдында турган эн каруулу задачалардын бирүзи — јииттерди бойынын јериндепи производстводо иштедерге артырып аларга ууландырган јартамал иштерди тындыдары болуп јат. Областьта калганчы жылдарда бу задачаны бүдүрери јанынан јаан организационно-массовый иш өткүрилет.

Өткөн жылда городтын ла аймактардын школдорын божодып турган үренчиктердин слётторы өткөн, олордо јашөскүримди бойынын јеринде артырып, төрөл колхозына, совхозына иштедерин јеткилдеер сурактар көрүлген.

Былтыр Амурдагы, Караколдогы ла Кебезендеги орто үредүлү школды божоткондор бастыразы бойлорынын јеринде артып, мал ижине иштеп баргандар. Ондой аймакта, семипалатиноктердин озочыл јозогыла башкарынып, Қеннинин орто школын божоткон јииттерден комсомольско-јашөскүримнин чабанский бригада төзөп алган комсомолдын областной комитединин баштанкайын партиянын областной комитединин бюросы јарадып көргөн.

1974 жылдын учында «Теньгинский» совхозто партиянын ла комсомолдын райкомдорынын качыларынын, совхозтордын директорлары-

нын ла колхозтордын председателдеринин областной семинары өткөн. Мында коммунист Яков Михайлинге башкарткан јашөскүримнин бригадазынын јылга јуук ижинин итогторы шүүжилген.

Јашөскүримнин бригадаларын төзөөрин баштаганы — ол эмдиги өйдө мал ижине келген јииттердин алдында турган эн јаан каруулу кереги болуп јат деп, бу семинарда турушкандар бир күүндү темдектедилер.

Бистин областьта 1975 јылда мал ижине қелген јаш өскүримнен 19 бригада төзөлөр.

Қалганчы өйлөрдө көп јииттер мал ижине көптөн келип турганын ајаруга алып, культуранын учреждениелери бойларынын ижинин пландарын бу айалгаларга келиштире кубулар учурлу.

Је бисте јашөскүримнин ортодо јартамал ишти јабыс кеминде өткүрип турган клубтар, культуранын туралары, библиотекалар эмдиге јетире учурап јат.

Культурно-просветительный учреждениелердин алдында туура салбай, тургуза ла бүдүретен задачалар көп. Олордын эн каруулары — культуранын учреждениелерин башкарар кадрларды белетеери, кожулта јал керегинде сурак, библиотечный керектерди јарандырадын түргендедери, ыраак турлулардагы малчылардын јадын-јүрүминин айалгаларын јарандырады болуп јат.

Бу јаан задачаларды јенүлү бүдүрип аларга партийный, советский, профсоюзный, комсомольский ле хозяйственный органдардын өмөлү ижи керек болор.

И. Ефременко.

Лекторлорго ло докладчиктерге болушту.

ТУЗАЛУ ТУШТАЖУ

Советский Союз КПСС-тин XXIV съезди жараткан амыр-энчү Программаны жүрүмдө бүдүрери учун јана баспастан тартыжып туру. Бу Программанын төс учуры ядерный јууны болдырбазын, телекейде айалганы јымжадарын јеткилдеери болуп јат.

13 февральдан ала 17 февральга јетире Москвада өткөн советско-английский туштажулар бу сурактарды бүдүрерине јаан туза јетиреринде аланзу јок. Бу туштажу-куучындардын шылтузында јаан учурлу сурактар аайынча көп јөптөжүлөр тургузылган. Темдектезе, узак өйгө бүдүретен эки јөптөжүгө — экономический ле саду јанынан кожо иштеери керегинде ле наука ла техника јанынан кожо иштеери керегинде јөптөжүлөргө кол салынган. Анайда оқ медицинский науканы өскүрери ле сукадыкты корыыры јанынан јөптөжүлөр тургузылган. Эмди Советский Союз ла Великобритания бой-бойлоры ортодо эмезе албатылар ортодо колбулар керегинде бой-бойларынын шүүлтелерин улам угужып, јөптөжип турар деп, консультациялардын керегинде протоколында айдылган.

Бу мыны ончозын ајаруга алгажын, советско-английский колбулар эмдиги өйдөги айалганын некелтелерине келижер кемине јетире көдүрилгени јарталат. Қалганчы јети јылдын туркунына Советский Союзтын ла Англиянын

ортодо колбулар Англиянын башкараачыларынын бурузыла тын коомойтыган болгон, бу жылдардын туркунына бу эки орооннын башкараачылары бир де катап тушташпагандар.

Быжыл Англиянын премьер-министри Гарольд Вильсон Советский Союзка келип, бистин башкараачыларла тушташканы эки ороонго экилезине жаан тузалу болоры јарт.

Телекейде эн жаан учурлу сурактар аайынча туштажуда бойлорынын шүүлтелерин угушканы керегинде кожо эткен угузуда бичилген, ол угузуга КПСС-тин Генеральный качызы Л. И. Брежнев ле Англиянын премьер-министри Вильсон кол салгандар. Бу сурактар аайынча көп учуралдарда олардын шүүлтелери түнгей эмезе јуук болгоны бу угузуда аңылу темдектелген.

Туштажуда эки государство бастыра телекейде айалганы јымжадарына јөмөлтө эдер, айалганын ойто катуланбазын јеткилдеери учун туружар болуп молјонгондор.

Европада айалганы шүүжип, Советский Союзтын ла Англиянын башкараачылары Европада јеткер јок болорын ла өмөлөжип кожо иштеерин јеткилдеери керегинде Јуун једимдү өдүп турганын темдектегендер, бу јууннын үчинчи бөлүгин келер јуук өйдө эн бийик кеминде өткүрер керек деп угускандар. Олор политический айалганы јымжатканыла коштой военный айалганы база јымжадары сүреен керектү деп темдектегендер.

Јуук Күнчыгышта ла Кипрде кызыланду айалганын аайына канайда чыгары керегинде СССР-дин ле Англиянын шүүлтелери түнгей эмезе јуук болгоны база ајарулу.

Ядерный јуу-јепселди таркатпазы керегинде Декларацияга Москвада кол салганы ла эки ороон экилезе бу Декларацияны бастыразын кыйалта јок бүүрерине кычырып тургандары база јаан тузалу болорында аланзу јок.

Јаан айылчыны Кремльде уткып тура, Л. И. Брежнев јер-телекейдин көп талаларында удурлашту ууламјылар ортодо тартыжу өдүп турганы керегинде айткан. Бирүзи — ол айалганы јымжадарына, амыр-энчүни тынгыдарына, посударстволор ортодо өмөлөжип кожо иштее-рин јеткилдеерине ууланган ууламјы. Экинчизи — «соок јууны» орныктырарына, јуу-јепселди аайы-бажы јок көптөдөрине, өскө ороондордын ла албатылардын керектерине кирижерин тынгыдарына ууланган ууламјы. Советско-английский туштажу-куучындардын аайын көргөжин, олар телекейде айалганы, анчадала Күнчыгыш ла Күнбадыш ортодо колбуларды јарандырар ууламјыга јөмөлтө эдип турганы јарталат. США-ла, ФРГ-ле, Францияла СССР-дин колбулары јаранганыла коштой Англияла колбулары јаранганын советский улус јарадып туру.

Москванын ла Лондоннын ортозында өткөн туштажу-куучындарды ла тургузылган јөптө-жүлерди, Великобритания социалистический ороондорло колбуларын јарандырар јолго туруп алганын телекейде ак санаалу ончо албаты-јон јарадып јат деп, көп ороондордын газеттери бичип турулар.

Москвада өткөн туштажу јангыс ла СССР-ге ле Англияга тузалу эмес, Европада амыр-энчүни ле јеткер јок болорын тынгыдарына јарамыкту ла тузалу болоры јарт. Кремльде бол-

гон туштажу башка-башка социальный строй-
лу госуударстволор амыр-энчү коштой турар
аргалу деген политиканын јаан једимин көр-
гүзип јат. Амыр-энчүнин ле социализмнин өш-
түлери канайда да калаптанза, СССР карын-
даштык социалистический ороондорло кожо
темдектеп алган јолынан јана баспас, телекей-
де амыр-энчү жүрүмди ле јеткер јок болорын
јеткилдеери учун тартыжузын токтотпос.

Н. Модоров.

СОВЕТСКИЙ КИЖИНИНГ JYРYМИНИНГ ЛЕ ЫРЫЗЫНЫНГ УЧУРЫ

Бу теманы үренип билип алары анчадала јиит улуска керектү ле јилбүлү, ненин учун дезде, шак ла јиит тужында кижии ырыстын, бойынын јүрүмининг учурын билип аларга кичеенип јат. Јиит тушта кижии бойынын чыдалын, бойынын јүрүмининг амадузын билип алат. Ол амадуны бүдүргени — онын бастыра јүрүмининг учуры боло берет.

Ырыстын ла јүрүмнинг учуры керегинде сурак бастыра өйлөрдө эн ле ойгор, эн ле көгүстү улусты сонуркадып ла јилбиркедип туратан. Пропагандист бойынын беседаларында ол јанынан көп темдектер көргүскедий аргазы бар. Башка-башка ороондордо јүзүн-јүүр улустын, ол тоодо атту-чуулу ученыйлардын, ырыс, онын учуры керегинде айткандары литературада көп учурап јат.

Бу тема аайынча үредүни баштаарда пропагандист ырыс ла јүрүм дегени — олар бойбойына јуук, је учурыла эки башка сөстөр деп јартаарга јараар.

Јүрүмнинг учуры дегени — кижининг амадулары ла керектери, ырыс — кижии бойынын јүрүминде бир өйдөги амадузына једип алганы, ого бойы сүүнгени.

Бу темада пропагандист мындый сурактар тургузар:

1. Јүрүмнинг учуры дегени не?

2. Марксистско-ленинский этика ырыс керегинде. Советский кижини ырысту болуп алатан јолдор.

3. Ырыс керегинде јастыра билерин критикалары.

Пропагандист баштапкы суракты јартап тура, јашөскүримнин јүрүминин пландары керегинде айдар, ол пландарды бүдүрери кижинин салымына јаан учурлузын көргүзөр учурлу.

Ўредү башталдарда ла пропагандист мындай сурак тургузар аргалу: «Кижини бойынын јүрүми керегинде ненин учун сананып јат? Сенин нөкөрини бойынын јүрүми кандай деп сананып јат? Ол сурактар блашту, онын учун ўредүде ол јанынан көп куучын болуп јат.

Бу суракты јартаар тушта пропагандистке комсомолдын III съездиндеги В. И. Лениннин куучынын тuzаланарга јараар. Ол куучынында Ленин јашөскүримнин задачалары керегинде айдып, кажы ла кижини бойынын јүрүмин бойынын санаа-шүүлтезиле ондоп јат, кажы ла үйе улустын алдында бойынын задачалары туруп јат деп айткан. «Мынан озогы үйе улустын задачазы — буржуазияны антаратаны болгон. Эмди јангы үйе улустын алдында онон јаан ла элбек задачалар туруп јат. Јиит коммунистический үйе коммунистический обществоны тудуп бүдүрер учурлу» — деп, В. И. Ленин айткан. (В. И. Ленин, ПСС, 41 т. 307 стр.)

Пропагандист онон ары кижиликтин јүрүминин учурын ла кажы ла туш кижинин јүрүминин учурын тундештирер учурлу.

Кажы ла кижинин јүрүми кижилик ичкери өзөрине јөмөлтөлү болзо, ол тушта онын јүрүми тuzалу болор. Öскөртө айтса, кижинин јү-

рүми тузалузын ол кижини улуска канча кирези
јакшызын јетирериле, ол өлөрдө бойынын кий-
нинде нени артырганыла билер.

Анайдарда, советский кижинин јүрүминин
јаражы! ла учуры! јангыс ла коммунистический
обществоны бүдүрүп турарда, акту бойынын
ла общественный јилбүлөр текши боло берген
тужында јарт көрүнөт.

Онон ары пропагандист јүрүмнин учурынын
нравственный јанын јартайт, оны јүрүми бой-
ына да, эл-јонго до бир де тузазы јокко калай
өткөн улус ажыра јартаар аргалу. Пропаган-
дист ол јанынан көп темдектер айдып берге-
ни јакшы. Бойынын јүрүминин учуры — јөөжө
јөөгөнинде, «Јараш јүрүм» көргөнинде, ырыс
десе, акту бойында туралу, садту, автомаши-
налу болгонында деп шүүп турган улус көп
учурап јат. Шак андый шүүлтөлү, амадулу ки-
жини Антон Павлович Чехов «Тожыла» деп
куучынында көргүскен. Андый улус јүрүминин
учурын «канча ла кире көпти бойына аларын-
да», өскө улус эткенин бойы јаар тартынарын-
да, байырында деп шүүп јадылар.

Кижини учы-учында карый берзе, бойынын өт-
көн јолына кайа көрүп, јүрүминде онын ајару-
лу не де болбогонын, улуска тын туза да бер-
бегенин көрүп ийер.

Бу сурактын учына једеле, пропагандист ки-
жинин јүрүминин учуры — эл-јонго, общество-
го тузалу болорында, акту күүниле бойына об-
щественный иш алып эдеринде деп јартаар
учурлу.

Пропагандист экинчи суракка көчөлө, ырыс-
тын чокум исторический учурын јартап јат.
Башка-башка класстарга бөлінген улус баш-

ка-башка өйлөрдө ырыс дегенин база башка ондогон деп айдарга жараар.

Улустын көп нургуны ырысту болорына мүргүөл жөпсинбей жат. Мүргүөлдин амадузы — улусты шыралу, түрени жүрүмиле жөпсиндирери. Мүргүөлдин үредүзінде кижинин бу жердеги жүрүминде ырыс жок, кижини жаңыс ла ол жерге барала, жыргалду ла ырысту жүрүмгө жединип жат деп айдылган. Кижини жердеги жүрүминде канча ла кирези шыралаза, онын ол жердеги жүрүми анча ок кирези ырысту болор деп, мүргүөл жажын-чакка улусты төгүндөп, мекелеп келген. Андый үредүнин амадузы — байлар ишкүчиле жаткан жокту улустын күчин жип турганын актаары, оларды сөс уккур эдери болгон. «Албатынын кей ырызы болгон мүргүөлди жоголторы — албатынын чып-чын ырызынын некелтези» деп, Карл Маркс бичиген.

Марксистско-ленинский этика аайынча ырыс дегени не? Мында ырысты Карл Маркс канайда ондогонын айдарга жараар. «Ырыс керегинде Слердин шүүлтегер» деген суракка Карл Маркс «Тартыжу» деп айткан. К. Маркса, В. И. Ленинге, бастыра революционерлерге ырыс капиталга, онын ончо колтукчыларына удурлаштыра ишкүчиле жаткандардын тартыжузында, социалистический революция учун тартыжуда болгон.

Революциянын атту-чуулу башкараачылары бойынын ырызын революциянын керегине берилгенинен көрүп тургандар. Революция учун тартыжу сүреен каруулу да, сүреен тын жеткерлү де болзо, олар бу тартыжуда бойынын ырызын таап тургандар. Пропагандист ол жанынан

јарлу революционерлердин јүрүминен алган көп темдектер алар аргалу. «Оскө улуска јаркынду јүрүмнин јолын јарыдары, бойы јаркын көргүзери — кижиге энге јаан ырыс» деп, Ф. Э. Дзержинский бичиген.

Албатыга тузалу керектер эткенинде бүгүн миллиондор тоолу советский улус бойынын ырызын көрүп турулар. Бойынын предприятие-зинде, колхозто ло совхозто текши керек эдерин сүүп, бойынын ийде-күчин кысканбай, кичеенип иштеп турган озочыл ишчилерди, олардын эткен јакшы керектерин пропагандист јартаар учурлу.

Ырыс керегинде куучын болуп турарда, кижинин акту бойынын ырызын ундыырга база јарабас. Қижинин акту бойынын ырызы улуска тузалу болзо, ол тушта кижинин ырызы толо болор.

Социализм кажы ла кижиге ырысту болгодый экономический, социальный ла политический айалгаларды јеткилдеп турганын пропагандист аңылап темдектеер учурлу. Је социализм де тужында ырыс көндөлөн келбес. Ырыс учун турумкай иштенер, тартыжар керек.

Ырыс кандый да бийик једим, ого једип ала-ла, амырзынып отуратан эмес болуп јат. Ырыс — једип алганына качан да болорзынбай, јангы једимдерге, јангы керектер эдерине, онон ырысту болорына амадаары.

Қижинин ырызы ончо јанынан тен болор, јарымдай ырыс — ол ырыс эмес деп, пропагандист бу сурактын учында ајару эдер учурлу. Ырыс кижинин бастыра јүрүминде, калык-јангында болор учурлу.

Ырысты јангыс ла акту бойынын аргалу,

јөөжөлү болпонынан камаанду деп көрүп турган улус бистин обществодо эмди де көп. Ол озогы, капиталистический обществодон арткан, шүүлте.

Андый шүүлтелү улус бийик материя, общество керегинде база ундыбай жадылар. Олордо бийик амаду да бар болот. Же олордын кичеегени — обществодон бойына көпти алала, бойы аргалу болзо, нени де бербей турары. Олордын амадузы — јакшы јазалду коммунальный квартирага кирип алары, баалу мебель, кебистер ле автомашина садып алары. Бойына неме садып аларга турганында көнү коомой јок. Же качан кижини бастыра бойынын амадузын јангыс ла ого учурлайла, элјоннын, обществонын јилбүүлери керексибей барза, ол мещанство болуп јат. Андый улус обществодо бойына «јылу јер» бедреп, айылдажынан, нөкөринен аргалу јадарга болуп, бастыра бойын садынып ийгедий.

Ол ло бойынын бор-ботко амадуларына болуп, андый мещанин кижини духовный јанынан јоксырап, кижинин ырызын, сүүнчилү кеберин јылытып, бойы кыйгас, керик боло берер. Андый улустан «кышкыда кар суразан, бербес» — деген укаа сөстөр бар.

Андый улустын кеберин пропагандист көргүскени ажыра чып ла чын ырыс неде болгонун јартаар. Анайда пропагандист јүрүмнин, ырыстын учурын коммунистический моральдын ээжилери ажыра көргүзер учурлу.

А. Севелов.

БАЖАЛЫКТАР

Улу башчыбыстың 105 жылдыгына	1
Партийный шинжүнийг өдүнгизин тыңыдар	8
Комсомолдордың документтерин солыыры башталган	11
Амыр-энчү жүрүм жеткилдеген Улу жеңү	15
Исполкомның инструкторы	21
Культураның учреждениелерининг ижин жарандырап	26
Тузалу туштажу	31
Советский кижининг жүрүмининг ле ырызының учуры	35

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано к печати 28/III 1975 г. Формат 70×90^{1/32}.
Уч.-изд. л. 1,34. Усл. п. л. 1,46. Тираж 963. Заказ 1149.
Цена 4 коп. АН 16197.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного изда-
тельства, г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36.
Горно-Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27.

4 акча